

Temadrøftelse i Udvalget for Social Omsorg

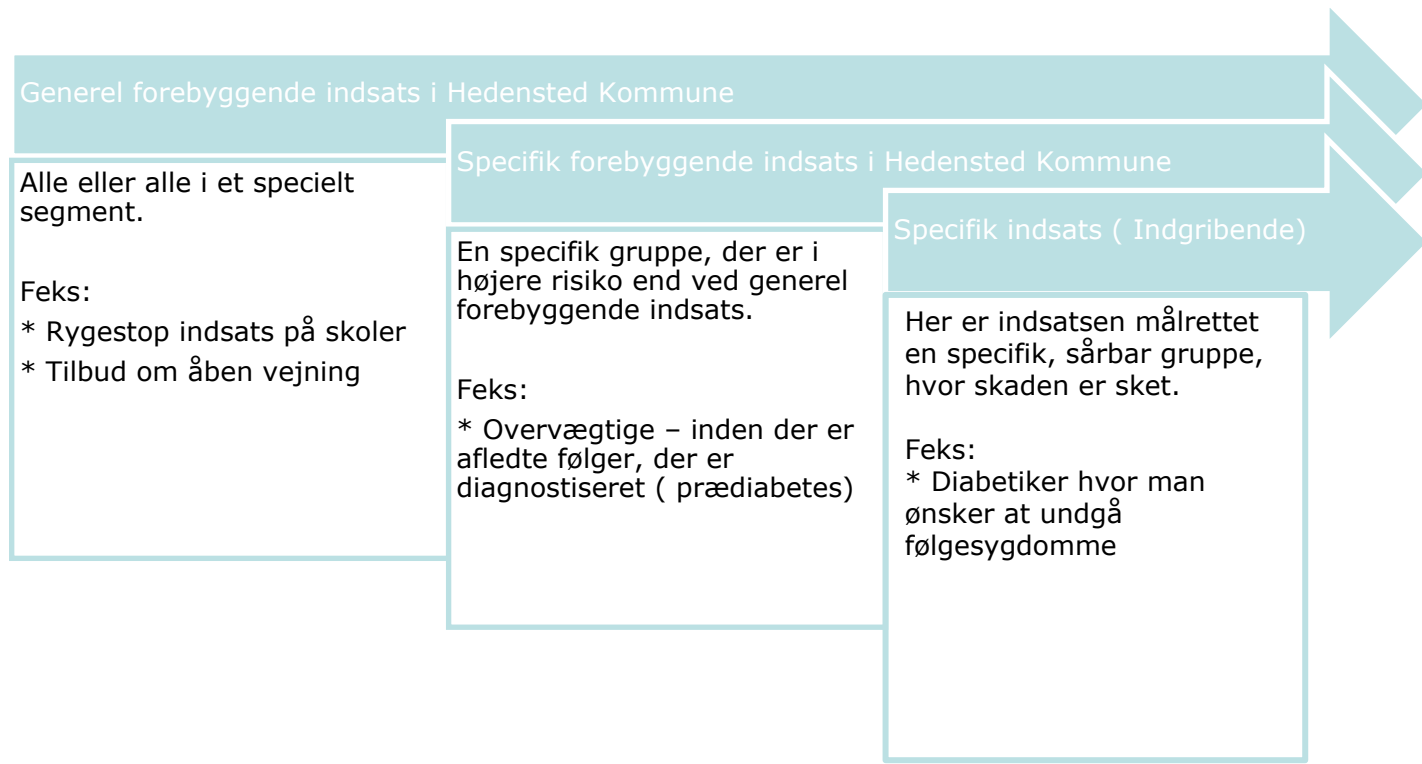
Mandag 3. juni 2019
Forebyggelse

Hvad er forebyggelse?

- Primær forebyggelse: forebyggelse, der **har til formål at forhindre**, at problemer opstår. Denne form for forebyggelse skal derfor ske så tidligt, at man kan nå at forhindre potentielle problemer i at udvikle sig (Tønnesen et al., 2005). Målgruppen for primær forebyggelse kan være hele befolkningen eller udvalgte grupper og enkeltpersoner. Primær forebyggelse sker bl.a. i lokalsamfundet, på skoler og institutioner og inden for den primære og sekundære sundhedssektor.
- Sekundær forebyggelse: forebyggelse, der **har til formål at opspore og begrænse** et problem tidligst muligt (Tønnesen et al., 2005). Målgruppen for sekundær forebyggelse er borgere, der allerede er forbundet med en række risikofaktorer. Sekundær forebyggelse sker mange af de samme steder som den primære forebyggelse, fx i lokalsamfundet, på skoler og institutioner, fordi det også er her, at man kan opspore problemerne og sætte ind for at mindske problemets omfang.
- Tertiær forebyggelse: Den tertiære forebyggelse sker i større omfang igennem kommunens foranstaltninger, sammenlignet med foranstaltninger i den primære og sekundære forebyggelse. **Er målrettet borgere, som allerede har erfaring med en række problemstillinger.**
(Sundhedsstyrelsen: Tønnesen et al., 2005).

Forebyggelse.....et begreb med mange niveauer

Hvorfor snakker vi forebyggelse?

Sundhedsloven:

- **§ 119** Kommunalbestyrelsen har ansvaret for ved varetagelsen af kommunens opgaver i forhold til borgerne at skabe rammer for en sund levevis.
  - **Stk. 2.** Kommunalbestyrelsen etablerer forebyggende og sundhedsfremmende tilbud til borgerne.
  - **Stk. 3.** Regionsrådet tilbyder patientrettet forebyggelse i sygehusvæsenet og i praksissektoren m.v. samt rådgivning m.v. i forhold til kommunernes indsats efter [stk. 1](#) og [2](#).

Serviceoven:

§ 79 a Kommunalbestyrelsen skal tilbyde mindst et årligt forebyggende hjemmebesøg til alle borgere, der er fyldt 80 år, og som bor i kommunen, jf. dog [stk. 2](#) og [3](#).

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde et forebyggende hjemmebesøg til alle borgere, som bor i kommunen, i deres fyldte 75. år.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde forebyggende hjemmebesøg efter behov til borgere i alderen 65 år til 79 år, som er i særlig risiko for at få nedsat social, psykisk eller fysisk funktionsevne, og som bor i kommunen.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen tilrettelægger besøgene efter behov, jf. dog [stk. 1](#) og [2](#).

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen kan vælge at undtage de borgere, som modtager både personlig pleje og praktisk hjælp efter [§ 83](#), fra ordningen om forebyggende hjemmebesøg.

Stk. 6. Ældreministeren kan fastsætte regler om de kommunale forpligtelser efter [stk. 1-5](#), herunder om samordning med andre generelle kommunale forebyggende og aktiverende foranstaltninger og om andre måder at gennemføre det forebyggende hjemmebesøg på end ved besøg i hjemmet.

Gældende fra 1/7-19

Ny:

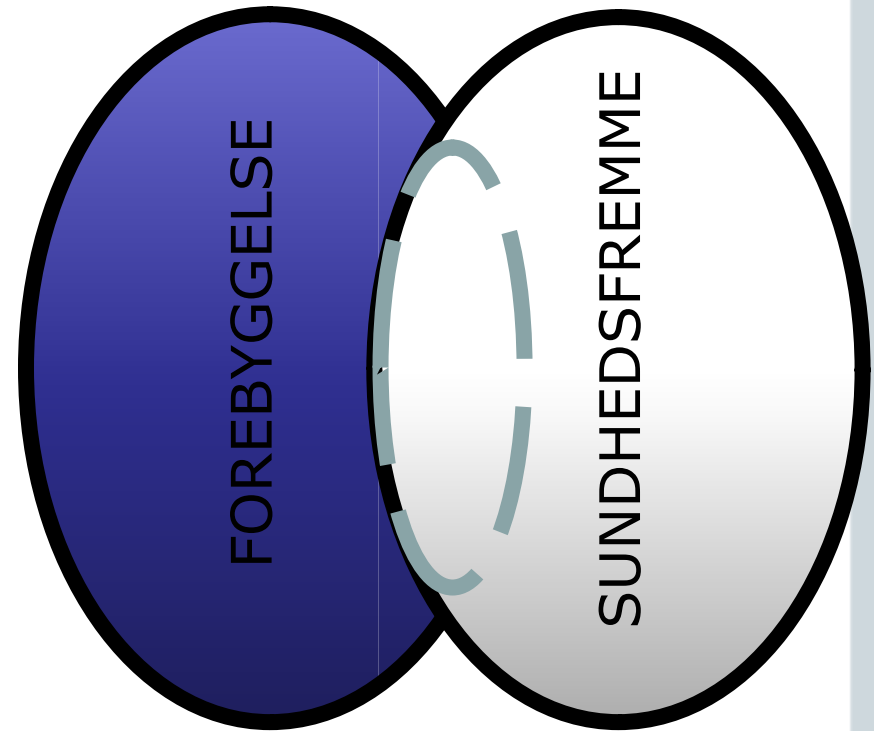
Alle aleneboende skal tilbydes besøg når de fylder 70 år.

Ældre i risikogruppe ændres til 65 år - 81 år.

Årligt tilbud om hjemmebesøg til alle ændres fra 80 år til 82 år.

Sundhedsfremme vs Forebyggelse.....

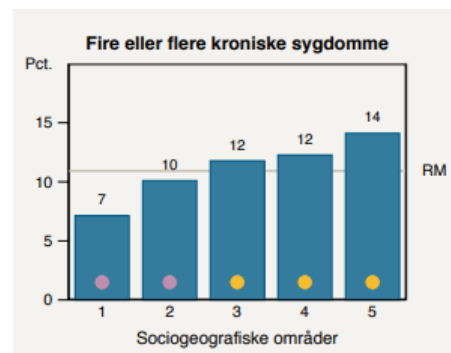
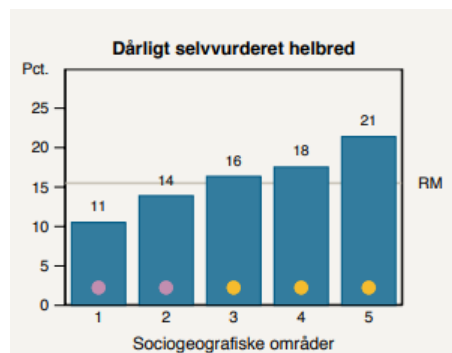
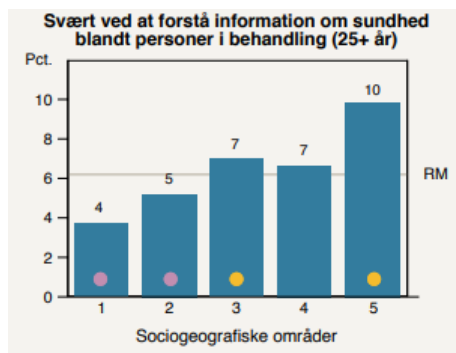
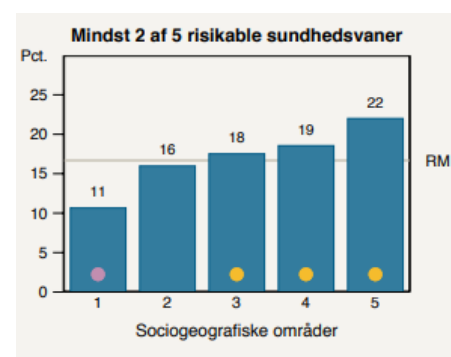
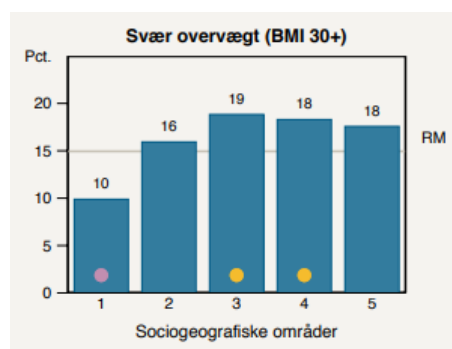
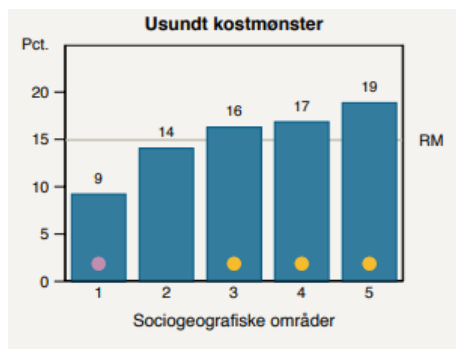
” Hvor forebyggelse kunne siges at handle om at undgå uønskværdige tilstande og processer, kan sundhedsfremme siges at handle om at opnå ønskværdige tilstande og processer. ”

Hvordan har vi det i Hedensted Kommune?

Område / Emne	Nationalt	Regionalt	Hedensted Kommune
Usunde kostmønstre	15,9 %	15 %	17 % * (signifikant stigning....gået fra 15 % i 2010 til 17 % i 2017)
Oplevet høj behandlingsbyrde		13 %	16 %
Dårligt selv vurderet helbred	16,8 %	16 %	17% (2010: 12 %)
Overvægt, svær (BMI over 30)	16,8%	16 %	19 %
Overvægt, moderat (BMI mellem 25 -30)	34,1%	34%	37 % (2010: 35 %, 2013: 34 %)
Daglig rygning	16,9 %	16%	18 % *

Sundhedsvaner i forhold til område 3

- Signifikant mindre end i hele befolkningen
- Signifikant større end i hele befolkningen

Stregen ved RM viser gennemsnittet for hele befolkningen i Region Midtjylland

Lighed i sundhed - sundhedskompetence

Sundhedskompetence er kombinationen af de **individuelle evner og kontekstuelle ressourcer**, der er nødvendige for at borgere kan tilgå, forstå, vurdere og bruge sundhedsinformation og -tilbud til at tage beslutninger vedrørende sundhed.

Sundhedskompetence inkluderer også evnerne til at kunne kommunikere, fastholde og handle på disse beslutninger.

IUHPE Global Working Group on Health Literacy. IUHPE Position statement on health literacy: A practical vision for a health literate world. Paris; 2018.

Sundhedskompetence

Signifikant større andel af personer, der har svært ved at forstå *information om sundhed*:

- Personer på 75 år eller derover
- Personer med lavt uddannelsesniveau
- Modtager af kontanthjælp eller sygedagpenge, førtidspensioner og folkepensionister
- Personer med ikke-vestlig baggrund
- Personer, der bor i lejebolig
- Personer, der ikke bor med ægtefælle/samlever
- Personer uden børn i hjemmet

Signifikant større andel af personer, der har svære ved at *kommunikere med sundhedspersonale blandt*:

- Kvinder
- Personer i alderen 25-34 år
- Personer med lavt uddannelsesniveau
- Studerende/skoleelever, arbejdsløse, modtager af kontanthjælp eller sygedagpenge og førtidspensionister.
- Personer med ikke-vestlig baggrund
- Personer der bor i lejebolig
- Personer, der ikke bor med ægtefælle/samlever
- Personer uden børn i hjemmet

Sundhedsstyrelsens anbefalinger til kommunernes indsatser

- Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakker
  - Alkohol
  - Fysisk aktivitet
  - Hygiejne
  - Indeklima i skoler
  - Mad & Måltider
  - Mental Sundhed
  - Overvægt
  - Seksuel sundhed
  - Solbeskyttelse
  - Stoffer
  - Tobak
    - Rygning, Fysisk aktivitet og Mental Sundhed

Hvad gør vi allerede i kommunen?

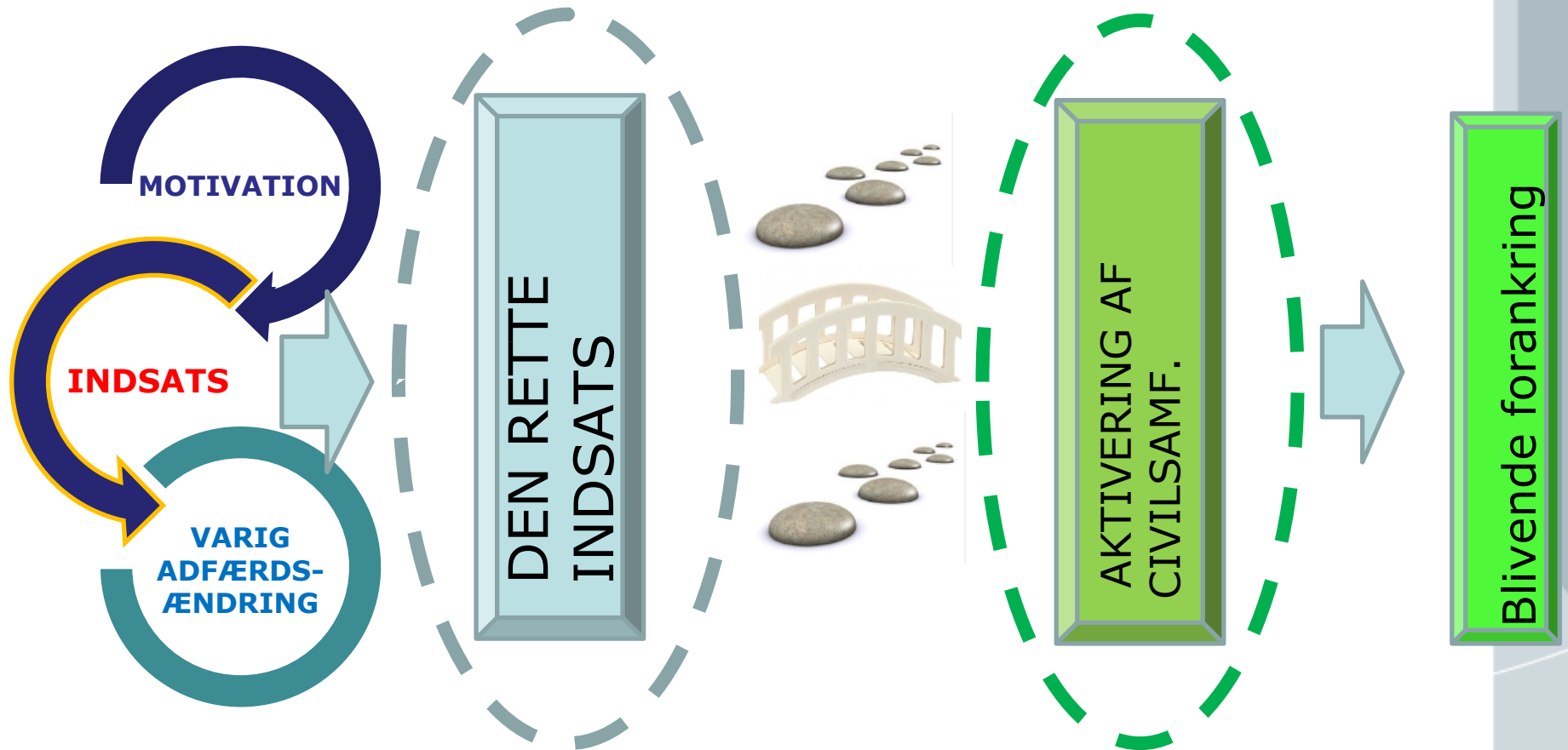
Sundhedsfremme

- KOL hold
- Diabetes hold
- Angst, depressions forløb
- Rygestop
- Pilot på "vægt din sundhed" – livsstilsforløb
- "Lær at takle" forløb
- Kroniske smerter – hold
- Kræfthold
- Overvægtsklinik

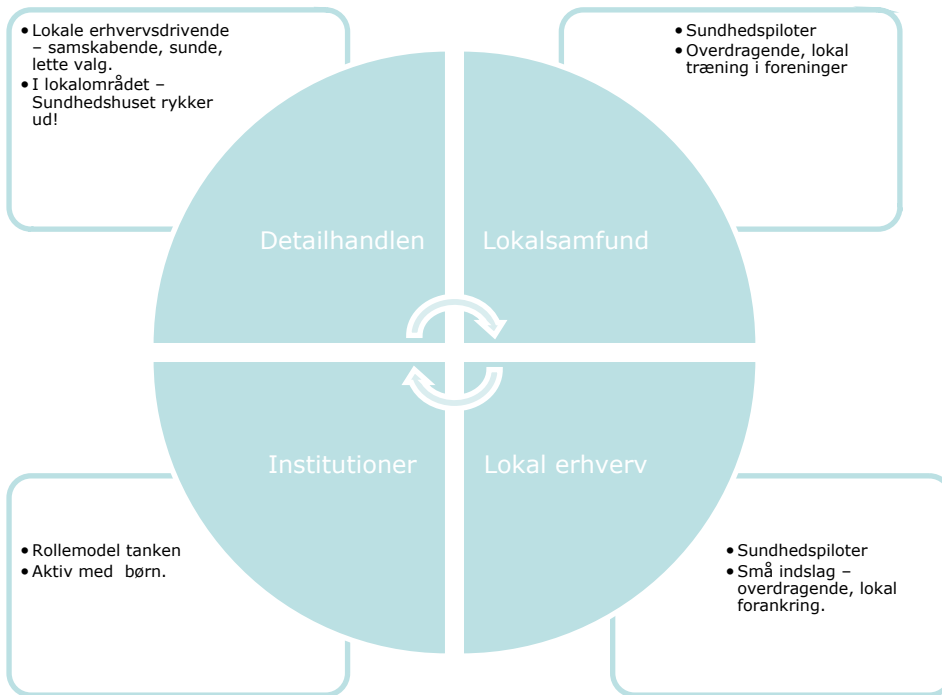
Forebyggelse

- Unge og rygning – indsats her i Maj og frem (i begyndende samarbejde med Læring)
- Åben vejning
- Familie dag
- Forebyggende hjemmebesøg

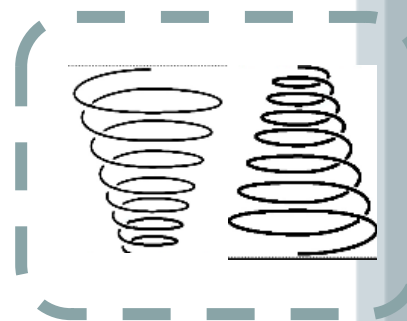
Forebyggelse – fra motivation til varig forandring

"Randers modellen".....

Basisfilosofi for tiltag:

Hvilke greb kan bruges til øget lokal netværksdannelse ind i forebyggelsen?

- Lokale forankrede fællesskaber
- "møde borger hvor borger er" en mobil sundhedsindsats ("SUNDHEDensted – Hedensted Kommune ruller sundheden ud"?)
- Aktivering af borgere MED borgere ("peer to peer" metode)
- Aktivering af eksisterende mødesteder (indkøbsmuligheder, institutioner, arbejdspladser)
- Perspektivskifte fra "indsats" til "indsats & forankring" → Fokus på at øge borgers sundhedskompetencer.

Når vi taler forebyggelse – så er det de langsigtede strategier der giver resultater.....

Opmærksomhedspunkter ved forebyggelsestiltag

■ RANDERS

Sundhedsprofil peger på at forebyggelse betaler sig

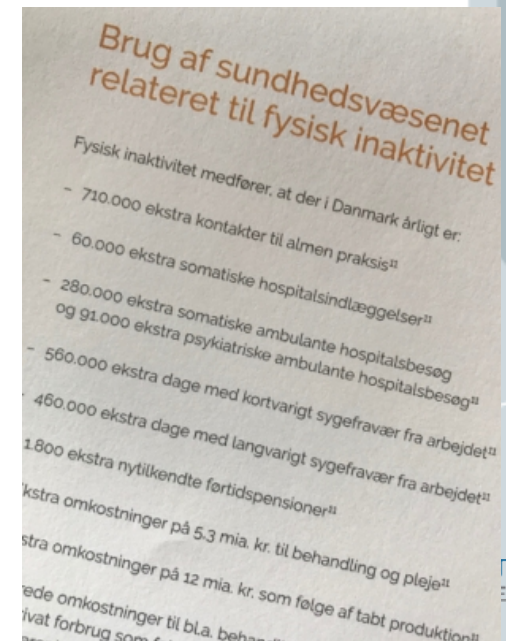
AF: EXPRESS EXPRESS4@JFMEDIER.DK
Publiceret 22. marts 2018 kl. 22:01

- Aftabuivering (ingen løftede pegefingre)
- Målsætning er "fra formynderisk til netværkstilbud"
- Svært at måle kortsigtede effekter
– da der er tale om effekt over tid.

■ Øget kommunale omkostninger i forhold til Svær overvægt:

- Større udgifter til behandling og pleje
- Produktionstab relateret til øget sygefravær (1,6 mill ekstra sygedage pga. kortvarig sygdom og 1,2 mill på langvarig sygdom (voksne med BMI mellem 20-30)
- Flere tilfælde af førtidspensioner, som estimeres til en merudgift på + 20 mill. (Omregnet til Hedensted kommune tal: 15 mill)
- Tidlig død

Eksempelvis: Hedensted Kommunes netto udgifter til borgere med svær overvægt (baseret på de årlige samfundsmæssige omkostninger – med afsæt i tal fra 2016) svarer til 3.16 mill.

ED

Refleksion

- Er vi blevet klogere på temaet:
- Forebyggelse
  - Hvorfor snakker vi om det?
  - Hvad betyder det?

